

On the Trail of The Bartered Bride on Foreign Stages

Kateřina Viktorová

Smetana's *Prodaná nevěsta* (The Bartered Bride) is unquestionably the most popular Czech opera. An exhibition with the title *The Bride Bartered Abroad* sets out on the trail of the opera on foreign stages. Visitors to the Bedřich Smetana Museum can see it from 6 March 2019 until 3 November 2020. The exhibition is on display adjacent to the main exhibits of the Smetana Museum, and the available space is not large, so the exhibits concentrate on the most important places where the opera has been performed abroad. The journey begins in Saint Petersburg. The first foreign production of *The Bartered Bride* was given there at the Imperial Opera in early 1871, but it was not an unqualified success. The opera first received great international acclaim at a guest performance by Prague's National Theatre at the International Music and Theatre Exhibition in Vienna in 1892. Just a year later, the opera was produced at the Theater an der Wien, and more productions quickly followed. The exhibition captures productions from other operatic centres around the world, such as New York, Paris, Milan, London, Barcelona, and Madrid. Greater space is devoted to productions in Germany, where Smetana's opera nearly became domesticated. Perhaps every theatre in Germany has had the opera in its repertoire – there are dozens of these theatres, and by now there have been thousands and thousands of performances.

Visitors to the exhibition will get an idea of what foreign productions of Smetana's great opera were like. At the core of the presentation is documentation from the museum's collections. The exhibition was created in cooperation with the non-profit Chateau Liteň Association, which cares for the estate of the Czech soprano Jarmila Novotná. From its archives, the association has lent the exhibition several unique photographs of the legendary singer from the 1941 production at the Metropolitan Opera. The photographer Pavel Horník has provided pictures of newer productions mostly from German theatres. The fate of *The Bartered Bride* abroad is documented mostly by photographs and theatrical posters as well as by programme brochures for productions, commemorative ribbons, medals, albums, librettos, and even caricatures or satirical drawings. There is documentation for nearly all of the productions at selected foreign opera houses. Dominating the exhibition is a portrait of the great Viennese singer Lili Lejo in the role of Mařenka in 1893. The portrait is framed by ribbons dedicated to Anna Veselá, who was introduced to the Viennese public as Mařenka at the triumphant festival performance of the National Theatre. Samples of stage decorations are on display from the collections of the Department of Theatre of the National Museum – an undated model for London's Covent

Metropolitan Opera, 1941. Scene from Act 3 / Scéna z 3. jednání

Jarmila Novotná (Mařenka), Charles Kullman (Jeník). Conductor / Dirigent: Bruno Walter. Director /
Režie: Herbert Graf

Zámek Liteň z.s., the estate of Jarmila Novotná / pozůstalost Jarmily Novotné

Garden designed by Karel Štapfer and a model of the set for Act II by Robert Holzer as seen at the exhibition performance in Vienna. There are also a variety of reproductions for foreign productions. We get an interesting account of efforts to have *The Bartered Bride* performed in Paris from the correspondence between two important popularisers of opera – the great French baritone Victor Maurel and Princess Pauline von Metternich. The exhibition also features a video screen displaying other documentary materials.

Performances of *The Bartered Bride* abroad sung in Czech have been the exception, and that is still true today. It has been translated into other languages dozens of times. In German-speaking countries, the opera is usually sung in Max Kalbeck's 1893 translation. In the opera, all kinds of vehicles have appeared on stage (bicycles, a motorcycle, various kinds of automobiles, a horse-drawn carriage, and a tractor) along with many live animals, including pigs at a Munich production from the end of last year. The opera has been staged in very unconventional ways mainly in Germany, but even in Saint Petersburg, for example, Jeník looks rather like a huntsman (surprisingly to Czechs). Many opera stars have taken part in performances of *The Bartered Bride* worldwide. Richard Tauber, Giuseppe Di Stefano,

Nicolai Gedda, Fritz Wunderlich, Jonas Kaufmann, and Piotr Beczala have sung the role of Jeník, and besides Jarmila Novotná, whom we have already mentioned, other singers appearing as Mařenka have included Emmy Destinn, Teresa Stratas, Lucia Popp, and Eva-Maria Westbroek. Vašek has been sung by John Vickers, for example. Conductors who have led performances of the opera around the world include Gustav Mahler, Rafael Kubelík, James Levine, Kiril Petrenko, Jiří Bělohávek, Nicolaus Harnoncourt, and many others. A large number of the productions bear traces of Czech origin. The conductor of the first production in Saint Petersburg was Eduard Nápravník, and Josef Paleček sang the role of Kecál. Aleš Bricein has sung the role of Jeník in Paris and on many Austrian and German stages. A production at the Metropolitan Opera in 1978 presented the work of the stage designer Josef Svoboda, the costume designer Jan Skalický, and the choreographer Pavel Šmok. *The Bartered Bride* ultimately appeared on stage on nearly every continent, from Europe to North and South America, Africa, Asia, and Australia, and thanks to many superb singers, musicians, and stage directors, it has enchanted the public all around the world.

Josef Paleček (1842–1915)

in the role of Kecál in the St. Petersburg production / v roli Kecála v petrohradské inscenaci
Photograph / Fotografie, Levickij, Petrohrad, 1871
NM-ČMH-MBS 629b

Team of authors

Author of the exhibition: Kateřina Viktorová

Curator of the exhibition: Alena Reichová

Graphics: Anna Václavík Procházková

Translation: Paul Wingfield

Production: Tereza Lišková

PR: Kristina Kvapilová

Address: Kateřina Viktorová, Muzeum Bedřicha Smetany,
Novotného lávka 1, 110 00 Praha 1, Czech Republic
E-mail: katerina_viktorova@nm.cz

Po stopách Prodané nevěsty na zahraničních jevištích

Kateřina Viktorová

Smetanova *Prodaná nevěsta* je bezesporu nejpopulárnější českou operou. Po jejích stopách na zahraničních divadelních scénách se vydává výstava s názvem *Nevěsta prodaná do ciziny*, kterou mohou návštěvníci Muzea Bedřicha Smetany zhlédnout od 6. března 2019 až do 3. listopadu 2020. Prostor, přiléhající k hlavní expozici Smetanova muzea, do něhož je výstava situována, není velký. Výstava se tak soustřeďuje na nejdůležitější místa, kde byla opera v cizině uvedena. Putování začíná v Petrohradě. V tamní carské opeře se počátkem roku 1871 uskutečnilo první zahraniční provedení *Prodané nevěsty*, které jí ovšem jednoznačný úspěch nepřineslo. Velké mezinárodní uznání opeře zajistilo až představení hostujícího pražského Národního divadla na Mezinárodní hudební a divadelní výstavě ve Vídni v roce 1892. Už o rok později nastudovalo operu Divadlo na Vídeňce a rychle následovaly další scény. Výstava zachycuje inscenace ze světových operních center, jako jsou New York, Paříž, Milán, Londýn, Barcelona či Madrid. Větší prostor je věnován inscenacím uváděným v Německu, kde Smetanova opera téměř zdomácněla. Na svém repertoáru ji měla snad všechna německá divadla – jsou jich desítky a celkový počet odehraných představení dnes dosahuje mnoha tisíc.

Výstava dává návštěvníkům možnost udělat si představu o zahraničních inscenačních podobách Smetanovy slavné opery. Její jádro tvoří dokumenty ze sbírek muzea. Na projektu spolupracující nezisková organizace Zámek Liteň, která pečuje o odkaz české sopranistky Jarmily Novotné, zapůjčila ze svého archivu několik unikátních fotografií s touto legendární pěvkyní z inscenace v Metropolitní opeře z roku 1941. Snímky novějších inscenací především z německých divadel poskytl fotograf Pavel Horník. Osudy *Prodané nevěsty* v cizině dokládají především fotografie, divadelní cedule a plakáty, dále programové brožury k inscenacím, pamětní stuhy, album a medaile, libreta, ale i karikatury nebo satirické kresby. Dokumentují téměř všechny inscenace vybraných světových operních domů. Výstavě dominuje portrét slavné vídeňské pěvkyně Lili Lejo v roli Mařenky z roku 1893. Ten je orámován stuhami věnovanými Anně Veselé, kterou jako Mařenku poznalo vídeňské publikum při triumfu Národního divadla. Ze sbírek Divadelního oddělení Národního muzea jsou vystaveny modely dekorací – nedatovaná maketa pro londýnskou Covent Garden podle návrhu Karla Štapfera a model scény 2. jednání od Roberta Holzera, jak byla realizována na vídeňské výstavě. K vidění jsou i různé jiné reprodukce scénických návrhů vytvořených pro zahraniční inscenace. Zajímavé svědectví o snahách uvedení *Prodané nevěsty* v Paříži podává korespondence velkých popularizátorů opery – slavného francouzského barytonisty Victora Maurela

Palais Garnier, 2008. Scene from Act 3 / Scéna z 3. jednání

Aleš Briscein (Jeník), Christiane Oelze (Mařenka), Franz Hawlata (Kecal), Štefan Kocán (Mícha).
Conductor / Dirigent: Jiří Bělohávek. Director / Režie: Gilbert Deflo. Design / Výprava: William Orlandi
© Pavel Horník

s kněžnou Paulinou Metternichovou. Zajímavě rozšiřuje výběr dokumentovaných památek i moderní technika.

Uvádění *Prodané nevěsty* v češtině bylo a i dnes je v zahraničí spíše výjimkou, její překlady do různých jazyků se počítají na desítky. V německy mluvících zemích se zpívá nejčastěji v překladu Maxe Kalbecka z roku 1893. Na jevišti se při ní objevilo mnoho dopravních prostředků (bicykly, motocykl, různé druhy automobilů, kočár tažený koňmi nebo traktor) i četná živá zvířata včetně prasátka v mnichovské inscenaci z konce minulého roku. Velmi netradičních inscenačních podob se opera dočkala hlavně na německých jevištích, ale třeba petrohradský Jeník připomíná (pro nás překvapivě) spíše myslivce. *Prodaná nevěsta* byla ve světě uváděna za účasti mnoha operních hvězd. Jeníka ztvárnili Richard Tauber, Giuseppe Di Stefano, Nicolai Gedda, Fritz Wunderlich, Jonas Kaufmann nebo Piotr Beczała, Mařenku zpívaly, kromě již zmíněné Jarmily Novotné, také Ema Destinnová, Teresa Stratas, Lucia Popp nebo Eva-Maria Westbroek. V roli Vaška se představil například John Vickers. Z dirigentů ji ve světě nastudovali například Gustav Mahler, Rafael Kubelík, James Levine, Kiril Petrenko, Jiří Bělohávek, Nicolaus Harnoncourt ad. Mnohé z inscenací nesou českou stopu. První petrohradskou inscenaci řídil Eduard Nápravník a Kecala zpíval Josef Paleček. V Paříži i na mnoha rakouských a německých scénách ztvárnil Jeníka Aleš Briscein. V Metropolitní opeře ji v roce 1978 inscenovali scénograf Josef Svoboda, kostýmní výtvarník Jan Skalický a choreograf Pavel Šmok. *Prodaná nevěsta* nakonec prošla jevišti takřka všech kontinentů, od Evropy přes Severní a Jižní Ameriku, Afriku i Asii až po Austrálii, a díky mnoha špičkovým pěvcům, hudebníkům a inscenátorům si podmanila publikum po celém světě.

Autorský tým

Autorka výstavy: Kateřina Viktorová

Kurátorka výstavy: Alena Reichová

Grafické zpracování: Anna Václavík Procházková

Překlad: Paul Wingfield

Produkce: Tereza Lišková

PR: Kristina Kvapilová

Adresa: Kateřina Viktorová, Muzeum Bedřicha Smetany,

Novotného lávka 1, 110 00 Praha 1, Česká republika

E-mail: katerina.viktorova@nm.cz

View into the exposition space / Pohled do výstavního prostoru

© Pavel Horník

View into the exposition space / Pohled do výstavního prostoru

© Kateřina Viktorová